

Finlands Svenska Brand-
och Räddningsförbund

Brandkårsungdomsverksamheten och integritet, - så säkerställer vi den

Skapad: 01.02.2023
Uppdaterad: 05.02.2024

Innehåll

Allmänt	3
Barn och ungas rättigheter.....	3
Brandkårsungdomsavdelningen.....	4
Ansvarsperson.....	4
Respektfullt bemötande	5
Osakligt bemötande	5
Förebyggande verksamhet.....	6
Följ med ungdomsavdelningens verksamhet.....	6
Hur ingripa vid störande beteende	7
Anmälan som tas emot skall tas på allvar	7
Beslut om vem som behandlar ärendet.....	7
Utredning av brottslig bakgrund	8
Information i brottsregisterutdraget	8
Källor:.....	8

Allmänt

Barns och ungdomars bästa och säkerhet ska prioriteras i brandkårens ungdomsverksamhet. Störande och osakligt beteende eller utnyttjande hör inte hemma inom ungdomsverksamheten. Om en vuxen persons beteende inte lämpar sig i underårigas närhet, bör detta omedelbart tas till tals med personen i fråga. Ifall en ungdoms uppförande mot en vuxen är osakligt skall vuxna ingripa omedelbart ingripa.

Ifall det finns en grav misstanke om störande beteende eller utnyttjande skall umgänget mellan offret och utövaren omedelbart avbrytas till saken är utredd. Barnets eller ungdomens föräldrar bör alltid underrättas i en dylik situation. Då handlingen eller försök till handling uppfyller beskrivningen i strafflagen skall man omedelbart vara i kontakt med polis och barnskyddsmyndighet.

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (148/2014. <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20140148>) ger arrangören möjlighet att kontrollera en frivillig persons brottsbakgrund under vissa premisser. Genom kontrollen strävar man till att förhindra personer som tidigare har gjort sig skyldiga till brott exempelvis utsatt barn för sexual-, vålds- eller drogbrott att delta i verksamheten.

För att trygga barns eller ungas integritet är det viktigt att gemensamma regler för verksamheten görs upp. Det är av största vikt att de gemensamma reglerna är så specifika som möjligt när det gäller verksamhet med barn och ungdomar. Reglerna skall vara klara och alla skall förbinda sig att följa dessa regler. Reglerna skyddar förutom barn och ungdomar även vuxna och utbildare när det gäller möjliga anklagelser. Gemensamma regler som alla följer ger en trygg grund för verksamheten. Det är lättare att reda ut en situation med osakligt beteende om brandkåren kan hänvisa till gemensamma, av alla undertecknade regler för verksamheten.

Målsättningen är att:

- Säkerställa barn och ungdomars integritet
- Främja barns och ungdomars mänskliga och grundläggande rättigheter
- Främja barns och ungdomars trygga uppväxt, utveckling och välmående
- Skydda barn och ungdomar från sexualbrott och andra faktorer (t.ex. vålds- och rusmedelsbrott) som hotar den ungas trygga uppväxt
- Respektera de frivilliga personernas integritetsskydd
- Skapa ett rätt dimensionerat och ändamålsenligt förfaringsätt både ur myndigheternas och brandkårens synvinkel.

Barn och ungas rättigheter

Trots de gemensamma reglerna är det också viktigt berätta för barn och unga om andra regler som berör vuxna och om barns och ungas rättigheter. Det kan också vara bra att någon gång stanna upp och prata med barnen eller ungdomarna om deras upplevelser och tolkningar. Exempelvis "Vad innebär respektfullt bemötande?"

Var och en har rätt till integritet, vilket innebär att en individ själv bestämmer vem som rör vid hens kropp. Ingen får röra vid en annan person utan tillstånd. Det finns både bra och dålig beröring.

Bra beröring kan till exempel vara att trösta genom att krama eller ge en klapp på ryggen eller till exempel att uppmärksamma framgång med en "High Five".

Dålig beröring är sådan som man inte själv kan neka eller då beröringen känns obehaglig, konsig eller gör ont.

Till barns rättigheter hör också att utbildare och övriga vuxna i barn och ungas närvaro inte använder alkohol eller andra rusmedel på läger, övningar eller andra evenemang och att de vuxna inte är påverkade av rusmedel i ungdomarnas närvaro.

Brandkårsungdomsavdelningen

Inom avtalsbrandkårsverksamheten har vi nolltolerans mot osakligt beteende, vilket särskilt betonas inom ungdomsarbetet. Var och en som deltar i verksamheten har ansvar för sitt eget beteende och detta ansvar kan överflyttas till någon annan.

- De unga bör veta att det inte är skamligt eller offrets eget fel ifall någon blivit utsatt och att det är viktigt att omedelbart berätta åt föräldrarna eller utbildarna.
- Ungdomsavdelningens övningar, läger och andra evenemang skall planeras så att det alltid finns åtminstone två vuxna personer på plats. Om detta inte lyckas, är ledningen ansvarig för att göra upp en specifik anvisning för evenemanget så att de ungas integritet kan säkerställas.
- Specifika spelregler (t.ex. utgående från detta kompendium) skall göras upp för den egna avdelningen. Spelreglerna skall också gås igenom med personer som bara sporadiskt deltar i utbildning av de unga.
- Den som söker sig till uppgiften som ungdomsavdelningens utbildare skall intervjuas och ges introduktion så att hen förstår vad som inverkar på de ungas integritet och trygghet.
- Nya utbildare behöver introduceras och handledas i reglerna för ungdomsarbetet och hur man umgås med barn. Varje ny utbildare ska också bekanta sig med avdelningens regler samt kvittera att de läst planen.

Ansvarsperson

Avtalsbrandkåren skall utse en **ansvarsperson** som tar ansvaret för ungdomarnas trygghet inom brandkåren. De unga skall vara medvetna om vem som i första hand är deras kontaktperson om de har frågor eller om de känner att de blivit utstötta, mobbade eller om deras trygghet på annat sätt har hotats.

De unga skall alltid ha rätt att själv välja vem de vill prata med. Det är de fullvuxnas skyldighet att lyssna och handla enligt de anvisningar som finns.

Respektfullt bemötande

Barn och unga har rätt till respektfullt bemötande.

- Barn och unga får under inga omständigheter nedvärderas, skällas ut, hotas eller förödmjukas.
- Var och en har rätt att bli jämlikt bemött och behandlad.
- Rasistiskt eller diskriminerande språkbruk tillåts under inga omständigheter.
 - rasism är att placera en människa eller en människogrupp i en lägre ställning än andra på grund av t.ex. hudfärg, kultur, etnisk bakgrund, modersmål, sexuell läggning eller religion
 - diskriminering kan framträda till exempel som utfrysning på grund av kön, hudfärg, religion, sexuell läggning eller dylikt.
- Sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön är förbjudna.
 - Sexuella trakasserier är till exempel
 - osakligt sexuellt tal, till exempel skämt, sexuellt färgade kommentarer eller frågor som berör kroppen eller den intima integriteten.
 - gester eller miner med sexuella anspelningar.
 - osakliga sexuella innehåll i olika kanaler på sociala medier, WhatsApp-, Snapchat- och dylika meddelanden, textmeddelanden, e-post, telefonsamtal
 - förslag om eller krav på samlag eller andra sexuella handlingar
 - Trakasserier på grund av kön är till exempel
 - nedlåtande tal om något kön
 - förringande av en annans kön
 - mobbning, när det baserar sig på den mobbades kön.

Osakligt bemötande

Exempel på osakligt bemötande är:

- användande av öknamn
- gester eller miner med sexuell anspelning
- kommentarer eller frågor som gäller kroppen, klädseln eller privatlivet
- sexuellt betingad berörelse som att knipa, kyssas, klämmas
- nedvärderande och "grova" sexistiska vitsar samt osakliga samtal om sexualiteten
- telefonpåringningar, textmeddelanden, e-post och brev eller andra kontakter med sexuellt betonat innehåll
- påtryckning till eller tvång till sexuell kontakt
- favorisering, mobbning eller underkastelse
- att isolera någon från de övriga ungdomarna
- upprepande krav att utföra oangenäma uppgifter
- diskriminering utgående från kön, etnisk bakgrund, språk, medborgarskap, ålder, lyte, sexuell inriktning, religion, övertygelse eller av annan personligt riktad orsak

Det är inte fråga om osakligt bemötande då man i normal utbildningsverksamhet ger order och kommandon, inte heller om man vidrör varandra t.ex. under utbildning av första hjälp. Man bör dock uppmärksamma hur ungdomarna rör vid varandra vid första hjälp-utbildning speciellt om det finns yngre ungdomar med på övningen.

Olämpligt språkbruk och tvetydiga vitsar utbildarna emellan är inte acceptabelt då det finns ungdomar på plats.

Observera att:

- Det är alltid en vuxen som tar ansvaret för de ungas välmående och att alla gränser följs.
- Ett **NEJ** betyder **NEJ i alla situationer!**

Förebyggande verksamhet

Ungdomsavdelningens övningar, läger och andra tillfällen skall planeras så att det alltid finns minst två fullvuxna utbildare eller funktionärer på plats. I fall man inte har tillräckligt med kontrollerad personal inom den egna brandkåren kan man komma överens om att dessa personer kommer från en annan brandkår.

Det finns inte behov att kräva att det till exempel i varje tält har en vuxen person med kontrollerat straffregister utan en person per ungdomsavdelning räcker för att garantera säkerheten och övervakningen.

Den som söker sig till uppgiften som ungdomsavdelningens utbildare skall intervjuas och ges introduktion så, att hen förstår vad som inverkar på de ungas integritet och trygghet. För nya utbildare introduceras spelreglerna för ungdomsarbetet och ser till att de får vägledning och stöd. Ungdomsavdelningens utbildare skall ha en utbildning som säkerställer att utbildaren vet hur man fungerar tillsammans med ungdomar och kan följa med ungdomsarbetets utveckling. Utbildarna skall med sin eget agerande och uppträdande förstärka en öppen atmosfär som tryggar de ungas integritet.

Följ med ungdomsavdelningens verksamhet

Genom att följa med ungdomarna kan en vuxen lägga märke till att någonting håller på att ske "under ytan".

- Det kan vara svårt att upptäcka störande eller osakligt bemötande då det nödvändigtvis inte syns utåt. Genom att iaktta den ungas kroppsspråk kan den vuxna upptäcka att något är fel, exempelvis om den unga drar sig undan, är rädd för beröring, byter pinsamma samtalsämnen osv.
- Lägg märke till om en ungdom medvetet undviker en specifik vuxen person. Går någon t.ex. ut då någon vuxen person finns i rummet?
- Tillbringa någon ungdom onaturligt mycket tid med någon vuxen, håller sig kanske lite för nära personen eller pratar till personen på annat sätt än de övriga vuxna.
- Har det bildats "klickar" i avdelningen eller blir någon lämnad "utanför".
- Osakligt bemötande sker också på sociala media och kan då vara mycket svårt att upptäcka. Genom öppen och tillåtande diskussion kan ungdomen eventuellt berätta om dylik mobbning eller störande beteende.
- Fråga rakt ut av de unga om osakligheter och mobbning, skapa en öppen och tillåtande atmosfär där alla vågar prata.

De unga är bra på att hålla hemligheter, både medvetet och omedvetet, så det kan vara utmanande att komma på osakligt beteende och mobbning. Brandkåren är för många ungdomar som en andra familj, vilket också betyder att det kan vara ännu svårare att komma åt dessa fenomen då ungdomarna kanske känner att de sviker det egna gänget.

De unga kanske funderar på och är rädda för följderna: Vad händer nu? Får alla veta om detta? Tänk om jag har fel? Kanske alla skrattar åt mig? Lämnas jag utanför gänget nu?

Om personer i ledande ställning bara passivt från sidan följer med mobbningen eller det osakliga bemötandet och inte säger eller gör någonting åt saken eller helt förnekar saken skapar det en föreställning åt de unga att osakligt beteende och mobbing är tillåtet och godkänt.

Hur ingripa vid störande beteende

Då osakligt beteende eller allvarlig misstanke om detta finns, är det på vars och ens ansvar att underrätta ansvarspersonen. **Alla misstankar och klagomål skall behandlas och man skall ingripa i möjliga brottsmisstankar omedelbart.**

Alla parter skall höras i ärendet innan beslut fattas. Vid behov kan man höra utomstående sakkunniga för att reda ut saken. Avsikten är att hålla verksamheten öppen och transparent, dvs. alla beslut som fattas och alla åtgärder skall kunna motiveras för alla inblandade parter.

Anmälan som tas emot skall tas på allvar

Alla anmälningar om osakligt beteende skall tas emot och behandlas på allvar. Anmälningen tas emot av ansvarspersonerna som utsetts på förhand inom föreningen. Personen som tar emot klagomålet skall tacka personen för att man har tagit kontakt och man skall lyssna på personen i lugn och ro. Beklaga det osakliga beteende som personen har utsatts för och ta oron på allvar. Ta ansvar för att föra saken till vidare behandling. Lova inget visst slutresultat innan saken har blivit utredd. Bestäm en ny kontakttid och håll fast vid den även om saken ännu inte har gått vidare.

Den som tar emot anmälan antecknar:

- innehåll i anmälan
- datum
- vem som har tagit emot anmälan
- anmälarens namn om det är känt

Om anmälan tas emot av en annan person än den som utsetts på förhand i föreningen, agerar man enligt ovanstående anvisning och vidarebefordrar anmälningen till personen som ansvarar för ärendet inom föreningen.

Beslut om vem som behandlar ärendet

Föreningen bör ha utsett personer som i första hand behandlar anmälningar. Personernas opartiskhet bör beaktas vid alla anmälningar.

Anmälan eller orosmomentet kan väcka starka känslor, så för att garantera en rättvis process är det viktigt att personerna som behandlar ärendet inte är direkt kopplade till händelsen. Om det inte finns tillräckligt med opartiska personer inom föreningen för att behandla fallet, kan man be utomstående personer att göra det, till exempel från lokalförbundet eller en annan förening om det är möjligt.

I vissa fall kan den egna utbildaren vara en lämplig person för att behandla ärendet, till exempel i fall av mobbing inom gruppen eller avdelningen. Försäkra er om att personen som behandlar ärendet vid behov får nödvändigt stöd.

Närmare anvisningar finns i en separat bilaga "Anvisning hur brandkåren behandlar fall av osakligt beteende".

Utredning av brottslig bakgrund

Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (148/2014) ger föreningar möjlighet att kontrollera en frivillig persons brottsbakgrund under vissa premisser. *Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn* i sin helhet hittar man på Finlex sidorna via länken: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20140148>

Avsikten med lagen är att skydda barn och ungdomars grundläggande rättigheter samt att skydda de unga från sexuellt utnyttjande och berövande samt från övrig våldsbrottslighet och användande av droger. Barn och ungas trygghet och integritet främjas främst genom att utveckla verksamhetsformerna.

Den frivilliga utredningen av brottsbakgrund är endast en kompletterande åtgärd då det gäller skyddande av barns och ungas trygghet. Med denna åtgärd strävar man till att förhindra att personer som tidigare gjorts sig skyldiga till sexual-, vålds- och narkotikabrott att frivilligt arbeta med barn och ungdomar. Medvetenheten att man kan reda ut brottslig bakgrund hjälper kanske till att förebygga problem.

Kom ihåg att det viktigaste förebyggande arbetet är skapa gemensamma regler för verksamheten!

Information i brottsregisterutdraget

Brottsregisterutdraget innehåller information om beslut gällande personens brott enligt följande:

- brott riktade mot barn
- sexualbrott
- våldsbrott
- brott mot frihet
- narkotikabrott

Mera information om detta finns på [Rättsregistercentralens hemsidor](#).

Förbundet har också gjort en anvisning hur man ansöker om och behandlar ett brottsregisterutdrag.

Källor:

Befolkningsförbundet "Du är inte ensam", <https://www.etoleyksin.fi/sv/>

UPL anvisning "Suunnitelma nuorten koskemattomuudesta"

Västra Nylands Räddningsverk "Anvisning för tryggnad av ungdomarnas integritet inom brandkåren"